

ХАНС КРИСТИАН АНДЕРСЕН ТОРНИЯТ БРЪМБАР

Превод от датски: Светослав Минков, —

chitanka.info

На един кон подариха златни подкови — на всеки крак по една златна подкова.

Но за какви заслуги?

Конят беше много хубав — с тънки крака, с умни ясни очи и с разкошна грива, която покриваше като наметало цялата му шия. Той бе носил господаря си през барутен дим, под градушка от куршуми, бе слушал съскането и свистенето на гранатите, беше газил с копитата си настъпващите врагове, с един скок бе прескочил падналия неприятелски конник и по тоя начин бе спасил живота на господаря си, а човешкият живот, както е известно, е много по-скъп от златото. Тъкмо затова наградиха коня със златни подкови.

Ала ето че из конюшната изпълзя един торен бръмбар.

— Най-напред се награждават големите, а после малките — каза той. — Впрочем няма никакво значение кой какъв е! — И той протегна тънките си крачета.

— Какво искаш? — попита ковачът.

— Златни подкови — отвърна торният бръмбар.

— Гледай ти какво му се приискало! — извика ковачът. — Че как ще ти дадат на тебе златни подкови?

— Да, златни подкови! — рече торният бръмбар. — Защо пък да не ми дадат? С какво съм по-лош аз от това голямо животно, коня, когото и чешат, и чистят, комуто дават и храна, и вода? Та нали и аз живея в същата конюшня?

— Нима ти не знаеш защо наградиха коня със златни подкови? — попита ковачът. — Толкова ли не разбираш това?

— Аз разбирам само, че ме пренебрегват нарочно. Да, всичко туй се прави само за да ме оскърбят. Но нищо, и без подкови ще мина. Ще взема да избягам накрай света!

— Добър ти път! — рече ковачът.

— Простак! — отвърна торният бръмбар и изхвъркна от конюшната.

Като полетя малко, той се намери в един цветарник, където ухаеше на рози.

— Не е ли хубаво тук? — попита една божа кравичка с червени и твърди като щит крилца, които бяха нашарени с черни точки. — Колко е приятно тук, колко е чудесно!

— Аз съм свикнал на по-хубаво! — каза торният бръмбар. — Според вас, значи, тук е чудесно? Смешно наистина. Какво ли му е хубавото тук? Няма нито една купчина тор.

И той тръгна нататък — под сянката на един голям шибой. Там пълзеше една гъсеница.

— Колко прекрасен е светът! — говореше тя. — Слънцето грее тъй приятно, всички се наслаждават на живота. А когато най-сетне аз заспя, или, както се казва, умра, тогава ще се събудя пеперуда и ще хвъркна.

— Добре си го измислила — да хвърчиш като пеперуда! — рече торният бръмбар. — Много ще има да чакаш! Ето, аз току-що ида от конюшната, но и там дори самият кон не си въобразява, че след време ще може да хвърчи. Та той още износва моите стари златни подкови! Щяла да хвърчи! Виж, ние сме нещо съвсем друго! Ние можем да хвърчим! — И той литна нататък.

— Не исках да се сърдя, а ме разсърдиха — рече торният бръмбар, като се дигна във въздуха.

Скоро той попадна на една поляна, обрасла с гъста трева. Полежа тук, полежа и най-сетне заспа.

Изведнъж се надвесиха облаци и рукна пороен дъжд. Торният бръмбар се събуди от шума и поиска да се скрие в земята, ала напразно. Водата го въртеше на всички страни и той плуваше ту по корем, ту на гръб. Да си послужи с крилете и да хвъркне — за това не можеше и да се мисли. Той дори загуби надежда, че някога ще се измъкне жив от това място. Престана да се търкаля и остана да лежи там, дето беше паднал.

Когато дъждът поутихна малко, торният бръмбар изтри очите си от водата и видя пред себе си нещо бяло: туй беше платно, простряно за белене. Допълзя той криво-ляво до платното и се мушна в една от мокрите му гънки. Да се лежи тук, разбира се, не беше тъй приятно, както в топлата купчина тор в конюшната, ала по-хубаво убежище не се виждаше и бръмбарът прекара тук целия ден и цялата нощ. А дъждът валеше и не спираше.

Призори торният бръмбар изпълзя от скривалището си. Не беше много разположен и проклинаше тукашния климат.

Върху платното седяха две жаби. Светлите им очи сияеха от удоволствие.

— Чудесно време! — каза едната от тях. — Каква прохлада! И как добре се държи платното във водата. Ех, че ми се иска да поплувам малко!

— Аз бих искала да зная — рече другата жаба — дали лястовичката, която пътува из далечни страни, е срещала някъде такъв чудесен климат като нашия? Каква хубава влага! Като че лежиш в локва. Който е недоволен от това, той не обича отечеството си.

— Вие, изглежда, никога не сте били в конюшната — каза торният бръмбар. — Там влагата е топла и мирзлива. Ето, туй наричам аз добър климат. За съжаление него не можеш да носиш със себе си на път. Кажете, няма ли тук в градината парник, дето знатните особи като мен биха могли да намерят прилично помещение?

Но жабите или не го разбраха, или не искаха да го разберат.

— Аз никога не питам два пъти — рече торният бръмбар, след като пита три пъти и не получи никакъв отговор.

Той повървя малко и стигна до едно парче от глинена саксия. На това парче, разбира се, не беше тук мястото, но тъй като то лежеше тук, можеше да послужи за скривалище от дъжда и от вятъра. В него живееха няколко семейства ухولةзи. Тия насекоми са твърде

общителни, а женските са изпълнени с най-нежна майчина обич към своето потомство. Всяка майка хвалеше детето си като първи хубавец и умник в целия свят.

— Нашето синче е сгодено — казваше една майка. — И да знаете само колко е невинно! Представете си, то мисли само как да влезе в ухото на някой свещеник. Колко мило и невинно е туй, нали? Годежът го предпазва от увлечения. Каква радост за майчиното сърце!

— А нашето синче — каза друга майка — току се излюпи из яйцето и тръгна веднага на път. Какво пъргаво същество. Нека си походи, докато е младо. Има на какво да се радва майка му — нали, господин торен бръмбар? — Те познаха чужденеца по външността му.

— И двете сте прави — отвърна бръмбарът.

След това го поканиха да влезе в стаята и той се мушна в парчето саксия.

— Сега вие трябва да видите и нашите дечица — извикаха още две майки. — Те са тъй мили и тъй палави. Държат се винаги добре, само че понякога ги боли коремчето, но това, разбира се, е нещо обикновено за тяхната възраст.

Тъй хвалеше всяка майка децата си, а децата също не мълчаха и с мъничките си пипалца на опашката дърпаха торния бръмбар за брадата.

— Ах, дяволчета такива! Дай им само да се закачат! — говореха майките, запъхтени от майчинска нежност. Ала на торния бръмбар дотегна това, та запитва:

— Има ли още много път до парника?

— О, да, той е много, много далеч, там нейде зад рова — отвърна една ухولةза. — Надявам се, че толкова далеч не може да отиде нито едно от моите деца — иначе бих умряла от мъка!

— Аз пък ще се опитам да отида! — рече торният бръмбар и се запъти нататък, без да се сбогува с някого, а туй, разбира се, беше признак на благородство.

В рова той срещна много свои братя — все торни бръмбари.

— Ние живеем тук! — казаха те. — При нас е много приятно. Моля, заповядайте долу в мазната тиня. Вие навярно сте изморен от дългия път?

— Да, изморен съм! — отвърна торният бръмбар. — Аз трябваше да лежа под дъжда върху чисто платно, а чистотата, както знаете, винаги ме изморява. Пък освен туй си простудих едното крило, защото

трябваше да стоя на течение под едно парче саксия. Как се радвам, че попаднах най-после сред близки — туй е истинска наслада!

— Вие навярно идете от парника? — попита най-старият.

— Не, от много по-важно място! — извика торният бръмбар. — Аз ида от конюшната, дето се родих със златни подкови. Сега пътувам с тайна поръка и затова по-добре ще бъде да не ме разпитвате, защото нищо повече не ще ви кажа.

След туй торният бръмбар слезе долу в мазната тиня. Там седяха три млади госпожици бръмбарки. Те се кискаха, защото не знаеха какво да приказват.

— И трите още не са сгодени — рече майката, а бръмбарките се разкискаха отново, тоя път, разбира се, от смущение.

— Дори в конюшната не съм виждал такива хубавици! — каза любезно торният бръмбар.

— Ах, моля ви се, не смущавайте дъщерите ми и не разговаряйте с тях, ако нямате сериозни намерения! Но вие, разбира се, имате такива намерения и аз ще ви дам благословията си.

— Ура! — закрепяха всички торни бръмбари и нашият бръмбар бе сгоден. Веднага след годежа отпразнуваха и сватбата, защото нямаше причина да я отлагат.

Следният ден мина твърде приятно, вторият — задоволително, но на третия ден бръмбарът трябваше да се замисли вече за прехраната на жена си и дори на децата си.

— Няма що, добре ме изиграха! — каза торният бръмбар. — Сега ми остава само едно: да ги измамя и аз на свой ред.

Речено — сторено. Той излезе и не се върна цял ден. През нощта също не се яви. Жена му остана вдовица.

— О! — казаха другите торни бръмбари. — Ние взехме в семейството си прост скитник. Той си отиде, а жена си окачи на шията ни.

— Нищо, тя може да бъде пак мома и да остане да живее при мен! — рече майката. — Струва ли си да се скърби за такъв негодник?

А в това време торният бръмбар продължаваше пътуването си и преплува рова върху един лист от зелка. Сутринта при рова дойдоха двама човеци. Като видяха бръмбара, те го дигнаха, започнаха да го обръщат на всички страни и да говорят учено, особено единият от тях, който беше малко момче.

— Аллах вижда черен бръмбар на черен камък върху черна скала! Тъй е писано в корана, нали? — попита момчето.

След това то преведе името на бръмбара на латински език и започна да говори за неговия род и навиците му. Другият човек, който беше стар учен, предложи да пренесат бръмбара в къщи, дето имаше вече няколко също такива хубави същества. Ала това предложение се стори на бръмбара много нелюбезно и той изхвъркна из ръцете на учения мъж.

Крилете му бяха вече съвсем сухи, затова той измина твърде голямо разстояние и стигна до парника. За щастие рамката беше дигната, бръмбарът пропълзя под нея и се зарови в една купчина пресен тор.

— Ето, туй се казва блаженство! — рече той.

Скоро след това бръмбарът заспа и му се присъни, че неговият стар познайник конят е паднал, а златните му подкови са дадени нему — на бръмбара, — и то с обещание да му подарят още един чифт.

Сънят беше твърде приятен. Като се събуди, торният бръмбар изпълзя из купчината тор и се огледа на всички страни. Колко хубаво беше наоколо! В дъното се виждаха могъщи палми, които се издигаха гордо към небето и изглеждаха прозрачни под лъчите на слънцето. Под палмите се стелеше свежа зеленина и блестяха цветя — ту червени като огън, ту жълти като кехлибар, ту бели като току-що паднал сняг.

— Каква прекрасна растителност! — каза торният бръмбар. — Ех, че ядене ще падне, когато всичко туй изгние! Богат килер, няма що да се каже! Навярно тук живее някой от нашите. Я да ида да видя дали заслужава да се запозная с някого.

Ала изведнъж някаква ръка го хвана, стисна го и започна да го обръща на всички страни.

В парника беше влязъл синът на градинаря заедно с други момчета. Като видяха бръмбара, те намислиха да си поиграят с него. Отначало го загънаха в лозов лист и го скриха в тъмния джоб на едни панталони. Бръмбарът замърда и започна да се противи, но момчето го притисна с ръка и той трябваше да се укроти по неволя. Сетне децата изтичаха при голямото езеро на края на градината. Там те сложиха бръмбара в една стара дървена обувка, втигнаха в обувката една пръчица вместо мачта и завързаха за нея бръмбара с вълнен конец. Сега бръмбарът стана моряк и трябваше да плува.

Езерото беше много голямо и торният бръмбар го помисли за истински океан. Той беше тъй поразен от неговия вид, че се обърна на гръб и започна да рита най-отчаяно.

В същото време корабчето потегли на път. Водата го подхвана и го понесе надолу. Но колкото и далеч да отиваше то, момчето запретваше веднага панталонките си, скачаше във водата и го изтегляше пак на брега. Изведнъж, когато корабът навлизаше вече в открито море, някой извика децата в къщи. Те се изплашиха, избягаха от брега и оставиха пътешественика на неговата собствена съдба.

Сега корабът можеше да отплува свободно навътре. Той навлизаше все повече и повече в открито море, а бръмбарът изпадеше във все по-голямо отчаяние. Беше привързан за мачтата и не можеше да хвъркне.

Тъкмо тогава му дойде на гости една муха.

— Ех, че хубаво време! — каза тя. — Ще поседя тук малко да си почина и да се погрея на слънцето.

— Какво ти хубаво време! Нима не виждаш, че съм завързан? — рече торният бръмбар.

— Аз пък не съм завързана — каза мухата и литна.

— Да, сега разбрах света — рече торният бръмбар. — Светът е подъл и низък! В него има само едно честно същество и това същество съм аз. Не, туй наистина е несправедливо. Отначало ме излъгаха със златните подкови, после бях принуден да се търкалям върху мокро платно и да стоя на течение, а отгоре на туй ми натрапиха и жена. Измъквам се аз на свобода, искам да разгледам широкия свят и да си опитам щастието. Сполучвам да изляза на правия път, но какво става? Идва някакво хлапе, завързва ме за мачтата и ме хвърля сред бурните вълни. А в това време конят се разхожда със златните подкови и се надува. Ето туй ме ядоса най-много от всичко. Но защо ли разправям това? На тоя свят не чакам съчувствие от никого. Историята на моя живот е много интересна, само че никой я не знае. Впрочем светът и не заслужава да му я разкажа. Иначе той щеше да ми даде златни подкови още в конюшнията, когато подковавах коня и когато аз също тъй протягах нозете си. Ако имах златни подкови, щях да бъда хубостта и гордостта на цялата вселена — сега всичко е свършено!

Но още не всичко беше свършено. В езерото се показа лодка, в която седяха няколко млади момичета.

— Вижте, там плува една дървена обувка! — извика едно от момичетата.

— И в нея се чернее нещо! — каза друго.

Лодката се приближи до корабчето с бръмбара и младите момичета го измъкнаха от водата. Едното от тях извади от джоба си малка ножичка, преряза конеца, без да причини на бръмбара нито най-малка повреда, и после, като излязоха на брега, момичето сложи скитника на тревата.

— Хайде, хвъркни! — рече то. — Свободата е най-хубава от всичко!

И торният бръмбар хвъркна и попадна в отворения прозорец на едно високо здание. Тук, съсипан от умора, той се отпусна върху меката грива на коня. Торният бръмбар бе пристигнал неочаквано в родината

си — в конюшната. Той се улови здраво за гривата, прекара така известно време, без да мръдне, и дойде на себе си.

— Сега седя на коня също като неговия господар!... Ах, какво щях да кажа? Да, спомних си! Ето една блестяща и напълно справедлива мисъл. „Защо наградиха коня със златни подкови?“ — попита ме тогава ковачът. Едва сега разбирам тая въпрос. Подковите му бяха подарени заради мен — това е истината! Най-сетне отгатнах!

И торният бръмбар изпадна отново в хубаво настроение.

— Пътуването действа чудесно на мислите — каза той.

Слънчевите лъчи струяха през прозореца и галеха бръмбара. В конюшната беше светло и приятно.

— В същност, ако поразмислим добре, светът съвсем не е тъй лош, както изглежда — рече торният бръмбар. — Трябва само да умееш да се оправяш в него.

Да, светът стана добър и прекрасен, защото конят бе награден със златни подкови само за да го язди торният бръмбар.

— Сега ще сляза долу при другите бръмбари и ще им разкажа как ме отличиха. Ще им разкажа и за всички неприятности, които преживях през време на пътуването си в чужбина, а така също ще заявя, че съм готов да остана в къщи дотогава, докато конят износи златните си подкови.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.